

Nr 543.

Av fru **Gustafson**, om anslag till *Olofskolan*.

En av de största faror, som hotar undervisningsväsendet, är en alltför långt driven likriktning. Det har alltid varit och kommer att bli omöjligt att stöpa alla människor i samma form. Skulle ett experiment i sådan riktning, åtminstone för längre tid, lyckas, så innebure det otvivelaktigt kulturens död. Skall en icke önskvärd likriktning förekommas, så är det nödvändigt med skolor av olika typer. Människor hava från början icke samma anlag, och den skolform, som för ett barn passar utmärkt och utvecklar hans eller hennes särskilda färdigheter och begåvning, kan på ett annat barn med andra färdigheter och annan begåvning verka nedtryckande och själsdödande. Det är otvivelaktigt för litet med endast en skolform, mer eller mindre avpassad för ett slags tänkt normalbarn. Så länge staten för uppfostran icke tillhandahåller alla de skolformer, för vilka behov föreligger, måste därför enskilda skolor anses hava sitt berättigande. Kulturarbetet kan icke framgångsrikt fortgå utan att de kulturella värdena ses ur olika individuella synpunkter. Men för att så skall kunna ske, måste alla de olika individualiteter, som finnas inom ett folk, hava tillfälle och möjlighet till utbildning och stärkande av just sin egenart. För pedagogiken och fostrans utveckling fordras en rörlighet inom systemet, som, åtminstone än så länge, icke kan tillfredsställas inom den statliga skolans ram.

Förutsättningen för att de enskilda skolornas verksamhet skall vara till gagn och kunna fylla de ändamål, som de inom det nuvarande skolsystemet och enligt sin natur böra vara ägnade att fylla, är givetvis att de icke främst drivas ur vinstsynpunkt utan i första hand med känsla för sitt sociala och samhälleliga ansvar och på sådant sätt, att icke endast en ekonomiskt sett exklusiv krets kan tillgodogöra sig, vad de hava att giva. En följd härav är, att dessa skolor för den undervisning de meddela icke kunna betinga sig avgifter, som täcka kostnaderna. Ett visst anspråk på stöd från det allmänna böra de enskilda skolorna alltid kunna åberopa under hänvisning därtill, att de för det allmänna spara eljest icke obetydliga kostnader för undervisning åt barn, som besöka dem, vilka eljest skulle drabba det allmänna.

Bland pedagogiskt intresserade och sakkunniga har på senaste tiden Olofskolan, vilken driver sin verksamhet i Stockholm, tilldragit sig särskild uppmärksamhet. Olofskolan företräder en skolform, som mer än de flesta kunde sätta som motto den gamla, ur latinska grammatiken kända sentensen: Vi lära icke för skolan utan för livet. Olofskolans strävan är ett målmedvetet utbildande av barnens självverksamhet i intellektuellt, konstnärligt och praktiskt hänseende. Skolan försöker att genom en i möjligaste mån jämn utveckling av barnens intellektuella, konstnärliga och praktiska förmågor giva dem en harmonisk utbildning och en humanitär livsinställning. Olof-

skolan har på visst sätt fått karaktären av en försöksskola och i denna sin egenskap besökts av ett stort antal lärare och pedagogiskt intresserade från hela landet.

Olofskolan drives av en stiftelse, som bildades den 11 maj 1927. Som sin uppgift satte stiftelsen att grunda och stödja en skola med ökad anpassning efter såväl förändrade samhällsförhållanden som en modern uppfattning angående uppfostrans och skolutbildningens uppgifter och mål. Skolans verksamhet började hösten 1927. Under sitt första läsår emottog skolan 36 elever, uppdelade i fyra grupper, motsvarande efter gamla skolordningen tre förberedande klasser samt läroverkens klass 1. Sedan dess har skolan i stort sett varje år fogat en ny klass till de förutvarande och består för närvarande av en småbarnsavdelning, avsedd för 3- till 6-åringar, fyra förberedande klasser, en femårig mellanskola, en avdelning av högre praktisk-teoretisk linje samt de två första ringarna av ett fyraårigt gymnasium.

Olofskolans elevantal har vid början av varje hösttermin utgjort:

1927	36	elever			
1928	82	»	(därav 17 i småbarnsavdelningen)		
1929	102	»	»	22	»
1930	115	»	»	16	»
1931	162	»	»	24	»
1932	166	»	»	11	»
1933	200	»	»	21	»
1934	200	»	»	26	»
1935	205	»	»	16	»

Vid skolan äro för närvarande anställda fem manliga och två kvinnliga lärare med full tjänstgöring i mellanskolan och i gymnasieringarna. I dessa klasser och ringar undervisa dessutom fem timlärare i teoretiska ämnen. Undervisningen i de förberedande klasserna och i småbarnsavdelningen bestrides av en lärarinna för varje avdelning. Utom dessa lärare och lärarinnor äro för samtliga elevavdelningar anställda timlärare i övningsämnen. Skolans kollegium räknar innevarande läsår tjugofyra lärare och lärarinnor.

Till belysning av det program, som skolan under de gångna åren sökt och allt fortfarande söker förverkliga, anföres följande.

1. Förskolestadiet och de två första skolåren.

Under denna period söker skolan leda barnens uppmärksamhet in på för deras utveckling fruktbara banor. Skolan försöker forma sig till en mot barnens fattningsförmågor svarande arbetsplats, rymmande ett arbetsmaterial, som först övar deras sinnen och därefter genom självverksamhet, grundad på intim samverkan mellan hand och tanke, låter dem själva upptäcka läsningens, skrivningens och räkningens konst.

2. Studiesättet under följande skolår.

Sedan de grundläggande bokliga färdigheterna i första och andra förberedande säkert inhämtats, försöker skolan under de följande skolåren lära

barnen att begagna boken som kunskapskälla, att själva kritiskt kombinera fakta till helheter samt låta praktiskt arbete och studier stödja och komplettera varandra. Skolan tillämpar koncentrationsläsning, vilket innebär att olika ämnen periodvis avlösa varandra på schemat, därvid kurserna i de olika ämnena läggas på sådant sätt, att de stödja och gripa in i varandra. Sålunda samverkar modersmålet med de flesta övriga ämnena, historia med geografi och geografi med biologi, matematik och teckning. Skolan försöker undvika den brist på samling och fördjupning, som förorsakas av en arbetsdag, vari på schemat dagligen inpressas sex till nio teoretiska ämnen, lektioner och läxor samräknade, och den minskade intensitet och arbetsglädje, som övermåttet av omedelbart på varandra följande lektioner i ämnen, som sins emellan icke äga samband, för med sig. Olofskolan försöker tillämpa psykologiskt riktigare arbetsformer, vilka främja karaktärsdaningen och befordra effektiva arbetsvanor.

3. Slöjder och praktiskt arbete.

Olofskolan ägnar riklig tid åt olika former av praktiskt arbete. Sålunda anslås sex timmar i veckan under de sju första skolåren åt slöjd eller annat praktiskt arbete. Från och med det första skolåret är träslöjden, senare vidgad att omfatta jämväl fysikslöjd, den viktigaste formen av praktiskt arbete. Även på annat sätt ställes slöjden i kontinuerligt samband med andra teoretiska ämnen, där sådant samband är möjligt. Även teckningen ingriper stödjande och underlättande i övriga ämnen, liksom trädgårdsarbetet, vilket särskilt förbindes med naturstudiet. Med sjunde skolåret införes bokbinderi. För den kvinnliga slöjden har utarbetats ett enhetligt system. Att Olofskolan fäster så stort avseende vid praktiskt arbete, beror därpå, att skolan är övertygad om nödvändigheten därav att utveckla arbetsduglighet och kärlek även till hand- och kroppsarbete samt vikten av att ge de unga ett klart och fast grepp om verkligheten, lära dem hur praktik och teori böra naturligt stödja varandra samt utveckla ett sunt och aktivt skönhetssinne.

4. Social fostran.

Olofskolan lägger stor vikt vid att försöka fostra sina elever till goda medborgare. För detta ändamål söker skolan vara ett samhälle i smått, där lärare och lärjungar samverka för det helas väl, där sådana gemensamhetsarbeten odlas, som utveckla förmågan av fruktbar samverkan människor emellan, och där arbete och lekar, främjande samfällid glädje och hjälpsamhet, omväxla.

5. Individuell fostran.

Skolans lärare ägna särskild uppmärksamhet åt att följa de olika eleverna för att försöka skaffa sig en uppfattning om varje elevs särskilda psyke och hans eller hennes fallenhet och begåvning. De iakttagelser, som sålunda göras, diskuteras å kollegierna och upptaga en stor del av tiden vid kollegiesammanträdena. För att de rön, som från lärarhåll i sådant hänseende göras, skola

kunna komma till avsedd nytta, lägger skolan stor vikt på nära kontakt med barnens föräldrar. För ändamålet finnes en särskild av barnens föräldrar med stort intresse omfattad föräldraförening, vilken sammanträder vanligen en gång i månaden, därvid föredrag och diskussioner i pedagogiska eller andra för skolan och föräldrarna aktuella ämnen förekomma. Dessa sammankomster avslutas med sällskaplig samvaro, därvid föräldrarna och lärarna hava tillfälle att i otvungna former komma i kontakt med varandra för samtal och rådplägning rörande barnen.

Som nämnt har av skäl, för vilka här ovan redogjorts, skolan icke av sina elever kunnat betinga sig avgifter, motsvarande utgifterna för skolans drift. Skolan har därför i betydande utsträckning varit hänvisad till enskild offervillighet. Då det visat sig icke vara möjligt att fortsättningsvis kunna i samma utsträckning som hitintills genom enskilda gåvor täcka skillnaden emellan utgifterna för skolans drift och elevavgifterna, måste det för läsåret 1935—1936 räknas med en brist å cirka 15,000 kronor. Härav framgår, att skolan för sin fortsatta verksamhet behöver erhålla stöd av allmänna medel. Av vad här ovan sagts hoppas vi skall framgå, att skolan genom sin verksamhet och de mål, för vilka den arbetar, är förtjänt av sådant stöd.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta att till Olofskolan bevilja ett anslag av femtontusen (15,000) kronor.

Stockholm den 21 januari 1936.

Ruth Gustafson.